

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

СІМЧУК ВІТАЛІЙ ПЕТРОВИЧ

УДК 342.951: 339.543

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор

Соболь Євген Юрійович,

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка,

завідувач кафедри державно-правових дисциплін та адміністративного права

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, доцент

Чумак Володимир Валентинович

Харківський національний університету внутрішніх справ,

т.в.о. начальника відділу організації наукової роботи

доктор юридичних наук, доцент

Дрозд Олексій Юрійович,

Національна академія внутрішніх справ,

начальник відділу докторантури та ад'юнктури

Захист відбудеться «__» _____ 2020 р. о __ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 в Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2 А.

Автореферат розісланий «__» _____ 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

К.М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Після обрання європейського вектору розвитку перед Україною постала нагальна необхідність впровадження політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ з метою ефективної розбудови розвинутої й сталої демократії та ринкової економіки, спрямованої на впровадження єдиної економічної зони з Європейським Союзом. Реалізація визначених цілей передбачає необхідність проведення реформування деяких державних інститутів, одним із яких є Державна митна служба України.

Черговий етап реформування системи митних органів був спрямований на узгодження обґрунтованого балансу між спрощенням і сприянням торгівлі та ефективним контролем і безпекою у митному співробітництві, наближенням законодавства у митній сфері до міжнародних стандартів. Результатом відповідних змін має стати процес належної організації митного обслуговування в країні, побудова ефективної системи митних органів та наповнення їх висококваліфікованими кадрами, які здійснюватимуть реалізацію державної політики у митній сфері з метою забезпечення митної безпеки, а також створення дієвої нормативно-правової бази, наближеної до митного законодавства ЄС та міжнародних стандартів. Саме такий вектор розвитку державної політики в митній сфері, закладений в реформі державної митної справи та інтеграції в митну спільноту Європейського Союзу, визначений Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015.

Входження України до європейського співтовариства вимагає зміни не просто правил митного оформлення та контролю, а повного переформування відповідних митних процедур. Певні кроки у цьому напрямі були спрямовані на вдосконалення та спрощення процедури митного контролю, приведення норм національного митного законодавства до вимог європейської спільноти, удосконалення окремих елементів митної процедури в частині функціонування нової інституції – авторизованого економічного оператора; введення електронного декларування та механізму «єдиного вікна»; функціонування автоматизованої системи управління ризиками; введення інституту гаранта забезпечення виконання зобов'язань. Незважаючи на відповідні позитивні інновації у митній сфері, чимало питань залишаються невирішеними та потребують відповідного удосконалення адміністративно-правового регулювання забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції.

Така ситуація зумовлена тим, що в умовах глобалізаційних процесів, розвитку ринкових відносин, збільшення кількості експортно-імпорتنих операцій митний контроль перестає бути просто засобом адміністративного впливу на учасників зовнішньоекономічних відносин. Сучасна європейська митниця – це орган, покликаний сприяти міжнародному руху товарів шляхом спрощення митних процедур за умови одночасного забезпечення гарантування економічної безпеки держави.

Проте інтеграційні процеси мають і зворотній бік, що виражається у зростанні кількості негативних чинників, які загрожують митній безпеці. Питання її забезпечення є одним з основних, що стоїть перед органами публічного управління як нашої країни, так і органами європейської спільноти та країн-членів.

Правові засади організації діяльності Державної митної служби України у питаннях забезпечення митної безпеки на даному етапі її розвитку та становлення мають низку недоліків, які унеможливають повноцінне виконання митними органами своїх функцій та потребують подальшого врегулювання у напрямі вдосконалення форм взаємодії митних органів з іншими державними установами та міжнародними організаціями, створення у структурі митної служби спеціалізованого оперативного підрозділу з правом проведення оперативно-розшукових заходів та розслідування правопорушень у сфері митних правовідносин. Усе зазначене в цілому обумовлює потребу комплексного дослідження адміністративно-правових засад забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Питання адміністративно-правового регулювання забезпечення митної безпеки досліджувались такими науковцями, як В. Авер'янов, Ю. Битяк, І. Бережнюк, С. Боротничек, А. Брендак, В. Галуцько, Ю. Гаруст, С. Галько, А. Гальчинський, Є. Гетьман, О. Джафарова, О. Дрозд, І. Квеляшвілі, О. Корнієвський, Ю. Кунєв, І. Несторишен, В. Опришко, П. Пісной, Н. Пирець, П. Пашко, В. Посельський, Д. Приймаченко, М. Разумей, О. Рябченко, Є. Соболев, С. Терещенко, М. Тонєв, С. Шатрава, Р. Шаповал В. Ченцов та ін.

Останні наукові розробки у досліджуваному напрямі слід систематизувати таким чином: першу групу становлять напрацювання щодо адміністративно-правового забезпечення функціонування митних органів: М.В. Коваль «Адміністративно-правові засади функціонування митниць в умовах євроінтеграційних процесів в Україні» (2019), Л.М. Дорофєєва «Адміністративно-правове регулювання організації та діяльності митних органів в контексті євроінтеграційного вибору України» (2019), О.П. Федотов «Адміністративно-правова концепція здійснення державної митної справи: теорія та практика» (2016), І.Г. Бережнюк «Розвиток системи митного регулювання України в умовах розширення міжнародного співробітництва» (2010); другу групу представлено дослідженнями у сфері законодавчого врегулювання митних процедур та вдосконалення законодавства та процедур митного контролю: О.О. Герман «Митні формальності щодо автомобільних транспортних засобів» (2018), В.В. Прокопенко «Митні формальності на транспорті в Україні та їх адаптація до міжнародних митних норм, правил та стандартів» (2018), І.В. Яромій «Адміністративно-правовий механізм запобігання та протидії порушенням митних правил в Україні» (2018), О.В. Чорна «Гармонізація митного законодавства України до вимог міжнародних стандартів» (2015), С.В. Дегтярьова «Адміністративно-правові засади здійснення митного контролю в Україні» (2015), С.І. Денисенко

«Міжнародно-правові стандарти спрощення та гармонізації митних процедур у сфері міжнародної торгівлі» (2015), Т.І. Білоус-Осінь «Концепція уповноваженого економічного оператора в митному законодавстві» (2015), Г.В. Бобрижна «Удосконалення механізмів реалізації державної митної політики в Україні» (2014), О.В. Джумурат «Управління митними ризиками в системі забезпечення національної економічної безпеки» (2014).

Отже, актуальність даного дослідження обумовлюється тим, що Державна митна служба України наразі перебуває в процесі реформування, у зв'язку з цим питання щодо адміністративно-правового регулювання забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції висвітлені частково та потребують здійснення подальших наукових досліджень з метою їх вирішення. Оскільки перезавантаження митної системи кінцевою метою має проведення інтеграції України до Європейського Союзу як повноцінної держави-учасниці, то чинне національне законодавство, яким врегульовано умови та порядок проведення митних процедур і забезпечення митної безпеки, потребує усунення прогалин, неузгодженостей та адаптації до вимог європейської спільноти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, спрямованої на реалізацію положень Реформи державної митної справи та інтеграції в митну спільноту Європейського Союзу; Плану заходів з реформування та розвитку системи органів, що реалізують митну політику, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.05.2020 № 569-р; плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0115U005495).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в тому, щоб на підставі використання методів та способів наукового пізнання, теоретичного аналізу наукових розробок, норм чинного законодавства, міжнародних стандартів та досвіду країн Європейського Союзу розкрити адміністративно-правові засади забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції, а також визначити шляхи його удосконалення.

Відповідно до поставленої мети, в роботі заплановано вирішити такі *завдання*:

- визначити місце та розкрити сутність митної безпеки як складової державної митної політики та об'єкта адміністративно-правового регулювання;
- охарактеризувати поняття, класифікацію та рівні системи суб'єктів забезпечення митної безпеки з визначенням у ній місця і ролі Державної митної служби України;
- визначити правові засади та принципи забезпечення митної безпеки в Україні в умовах євроінтеграції;
- сформулювати поняття та визначити елементи структури адміністративно-правового статусу Державної митної служби України;

- розкрити поняття та сутність форм і методів забезпечення митної безпеки органами Державної митної служби України;

- визначити ознаки та надати пропозиції щодо вдосконалення адміністративних процедур у діяльності Державної митної служби України;

- сформулювати поняття та форми взаємодії Державної митної служби України з іншими державними органами і міжнародними організаціями у напрямі забезпечення митної безпеки;

- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення напрямів діяльності державних органів у сфері забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції;

- узагальнити досвід країн Європейського Союзу щодо забезпечення митної безпеки та визначити можливості його використання в Україні під час формування системи митних органів та регулювання митних відносин.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини у сфері митної безпеки, які виникають під час її забезпечення та гарантування митних інтересів особи, суспільства й держави.

Предмет дослідження – адміністративно-правові засади забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. Методологічне підґрунтя дисертаційного дослідження становить сукупність загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання.

Використання *діалектичного* методу сприяло дослідженню та розгляду митної безпеки як складової державної митної політики та об'єкта адміністративно-правового регулювання (підрозділ 1.1).

Застосування *системного* методу сприяло виокремленню системи суб'єктів забезпечення митної безпеки (підрозділ 1.2). Застосовуючи *функціональний* та *діалектичний* методи, із системи суб'єктів було виокремлено Державну митну службу України та акцентовано увагу на її відповідне місце у сфері забезпечення митної безпеки (підрозділ 1.2). Методи *аналізу*, *синтезу* та *формально-догматичний* дали можливість проаналізувати правові засади, принципи та напрями забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції й окреслити відповідні проблемні аспекти (підрозділ 1.3).

За допомогою методів *індукції*, *дедукції* та *порівняння* визначено та охарактеризовано структурні елементи адміністративно-правового статусу Державної митної служби України в умовах реформування (підрозділ 2.1); визначено форми і методи забезпечення митної безпеки органами Державної митної служби України в умовах євроінтеграції (підрозділ 2.2). Методи *класифікації* та *групування* використовувалися під час визначення основних понять, ознак адміністративних процедур в діяльності Державної митної служби України щодо забезпечення митної безпеки (підрозділ 2.3); окреслення особливостей взаємодії Державної митної служби України з іншими державними органами та міжнародними організаціями з питань забезпечення митної безпеки (підрозділ 3.1).

Порівняльно-правовий метод сприяв об'єктивному аналізу та співставленню досвіду країн ЄС у сфері забезпечення митної безпеки і

можливості його використання в Україні (підрозділ 3.2). Разом із попереднім методом, застосування *методів узагальнення, прогнозування* дало можливість визначити напрями вдосконалення діяльності державних органів щодо забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції (розділ 3).

Емпіричну базу дисертації становлять дані міжнародних організацій, країн Європейського Союзу, органів державної влади, відомості, що містяться на офіційних веб-сайтах суб'єктів, які здійснюють забезпечення митної безпеки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень, яке розкриває адміністративно-правові засади забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції. За результатами проведеного дослідження обґрунтовано наукові положення теоретичного та практичного спрямування в частині удосконалення адміністративно-правових засад забезпечення митної безпеки:

уперше:

– уведено в науковий обіг поняття «державна політика забезпечення митної безпеки», що визначено як сукупність науково обґрунтованих і закріплених у законодавстві цілей і завдань, які віддзеркалюють митні інтереси особи, суспільства, держави, а також відповідні інструменти і механізми реалізації таких інтересів, у тому числі заходів, спрямованих на усунення митних загроз, запобігання реалізації небезпек та нівелювання митних ризиків незалежно від їх виду чи характеру;

– сформовано систему суб'єктів забезпечення митної безпеки: 1) вищі органи державної влади, які беруть участь у розробленні державної митної політики, зокрема в частині забезпечення митної безпеки, і для яких це один із напрямів їх діяльності; 2) центральні органи державної влади, у тому числі центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом, які беруть участь як у розробці, так і в реалізації державної митної політики, зокрема щодо забезпечення митної безпеки; 3) територіальні митні органи (митниці й митні пости), які беруть участь суто в реалізації державної митної політики, у тому числі щодо забезпечення митної безпеки, і це є основним напрямом їх діяльності; 4) спеціалізовані заклади освіти та науково-дослідні установи митних органів.

– обґрунтовано необхідність прийняття «Положення про Експертну комісію із застосування системи управління ризиками»; «Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю», «Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа» та реєстру митних ризиків;

удосконалено:

– поняття «система суб'єктів забезпечення митної безпеки» як узгоджена, цілісна сукупність державних органів і посадових осіб, структур громадянського суспільства, а також органів, дотичних до виконання функцій із забезпечення

митної безпеки, що наділені обсягом повноважень, закріплених у законодавстві, та реалізують їх для захисту митних інтересів і забезпечення митної безпеки;

– підхід до розуміння митних інтересів у зв'язку з їх міжгалузевим характером як специфічного складника національних інтересів, життєво важливих інтересів і цінностей особи, суспільства й держави, забезпечення і реалізація яких відбувається у процесі здійснення митної справи;

– визначення поняття «митні ризики» як імовірність недотримання або безпосереднього порушення митного законодавства, що може завдати або завдало шкоди митним інтересам особи, суспільства і держави, захист яких має забезпечуватися у процесі організації та здійснення митної справи у межах реалізації державної митної політики;

отримали подальшого розвитку:

– система принципів забезпечення митної безпеки як основних вихідних положень, які покладені в основу організації діяльності із забезпечення митної безпеки і якими керуються уповноважені на її здійснення суб'єкти;

– розуміння митної безпеки як функціональної підсистеми національної безпеки, важливого елемента економічної безпеки, що відіграє значну роль у захисті національних (економічних і безпосередньо митних) інтересів у сфері зовнішньоекономічної діяльності, є комплексом ефективних правових, економічних, політичних та інших заходів держави із захисту інтересів особи, суспільства й держави у митній сфері;

– підхід до класифікації загроз і небезпек для митної безпеки, а також ризиків для митних інтересів, зокрема щодо виокремлення загроз економічного або соціального характеру, реальних чи потенційних, опосередкованої чи прямої дії, зовнішніх чи внутрішніх;

– визначення особливості процедури діяльності митних органів в умовах євроінтеграції, які покликані організувати роботу в двох напрямках: 1) забезпечення митної безпеки у напрямі організації митного контролю та надання послуг суб'єктам зовнішньої торгівлі шляхом спрощення митних процедур; 2) налагодження функціонування ланцюга поставок товарів на основі системи управління ризиками;

– систематизація форм взаємодії Державної митної служби України з іншими державними органами та міжнародними організаціями щодо забезпечення митної безпеки. Виділено такі форми: 1) прийняття спільних нормативно-правових актів у сфері забезпечення митної безпеки; 2) формування і реалізація державної політики у сфері митних відносин; 3) створення та реалізація навчальних програм для працівників митниці; 4) інформаційна взаємодія (забезпечення комунікації) з використанням механізму «єдиного вікна»; 5) розробка стратегій, процедур та методів співпраці для сприяння торговим потокам, уникнення дублювання вимог і профілактика правопорушень; 6) спільний митний контроль у пунктах пропуску для забезпечення митної безпеки шляхом упровадження концепції «однієї зупинки»; 7) укладання меморандумів та міжнародних договорів у митній сфері;

8) представництво інтересів у міжнародних організаціях; 9) проведення робочих зустрічей з питань митної безпеки та управління ризиками;

– напрями вдосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності митних органів України з метою належного забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції шляхом внесення змін до Митного кодексу України від 13.03.2012 р. № 4495-VI та інших нормативно-правових актів з досліджуваного питання;

– науковий підхід до розуміння дефініцій «адміністративно-правовий статус Державної митної служби України», «митна безпека», «методи забезпечення митної безпеки органами митної служби», «митні інтереси», «митні загрози», «митні ризики», «загроза митним інтересам».

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони використовуються та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – як основа для подальших наукових розробок адміністративно-правових засад забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій діяльності* – для вдосконалення митного законодавства, спрямованого на забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції та реформування органів публічної влади;

– *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності діяльності системи суб'єктів забезпечення митної безпеки та окремої її складової – Державної митної служби України щодо забезпечення митної безпеки (акт впровадження в практичну діяльність Рівненської митниці Державної фіскальної служби України);

– *освітньому процесі* – під час розробки навчальних посібників, методичних рекомендацій та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Митне право», «Актуальні проблеми адміністративного права та адміністративної реформи в Україні», «Актуальні проблеми теорії адміністративного права» (акти впровадження Харківського національного університету внутрішніх справ, Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення наукової новизни, одержані узагальнення й висновки дисертаційного дослідження оприлюднені на науково-практичних конференціях: «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 7–8 грудня 2019 р.), «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 18 квітня 2019 р.), «Актуальні проблеми національного законодавства» (м. Кропивницький, 8 листопада 2018 р.), «Сучасні проблеми розвитку державності та напрями їх вирішення через призму правотворчої діяльності» (м. Харків, 18–19 травня 2018 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел

і додатків. Загальний обсяг дисертації складає 234 сторінки. Робота містить список використаних джерел із 239 найменувань на 27 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми; вказано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету та завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; викладено наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано відомості про апробацію матеріалів дисертації.

Розділ 1 «Загальна характеристика забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції» складається з трьох підрозділів, у яких митну безпеку досліджено як складову частину державної митної політики та об'єкт адміністративно-правового регулювання, систематизовано суб'єктів забезпечення митної безпеки; розкрито засади забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції.

У *підрозділі 1.1 «Митна безпека як складова державної митної політики та об'єкт адміністративно-правового регулювання»* визначено суттєві риси державної митної політики, а саме: митна політика є складовою економічної і загальною державної політики; охоплює процеси її розроблення та реалізації; формується державою з урахуванням думки всіх зацікавлених сторін; спрямована на захист митних інтересів осіб, суспільства, держави; розвивається в напрямі гармонізації з міжнародними стандартами у митній справі. Митна політика пов'язана з митними інтересами, а її сутність полягає у тому, щоб відобразити сукупні або типові у суспільстві митні інтереси і забезпечити їх захист за допомогою визначених у законодавстві засобів із застосуванням державного примусу, а також враховувати наслідки для соціально-економічної сфери від застосування тих чи інших засобів. Виявлено, що законодавче визначення не відображає специфіки державної митної політики як складової економічної політики, а така специфіка зумовлена тим, що державна митна політика реалізується у процесі здійснення митної справи. Запропоновано державну митну політику розглядати як спосіб реалізації економічних функцій держави шляхом здійснення спеціальних заходів державного впливу на сферу економіки у процесі здійснення митної справи.

Вивчено підходи до визначення поняття «безпека» та з'ясовано, що це – стан, за якого забезпечено оптимальні умови функціонування й розвитку особи, суспільства, держави, стан захищеності їхніх важливих інтересів. Встановлено, що митна безпека є складником економічної безпеки, яка, у свою чергу, є частиною національної безпеки України; митна безпека прямо чи опосередковано впливає на кожен складову економічної безпеки держави, однак, особливе значення має у контексті зовнішньоекономічної діяльності.

Підтримано наукову позицію, що законодавче визначення поняття «митні інтереси» є загальним та абстрактним, не відображає міжгалузеву специфіку митних інтересів, різні аспекти їх змісту. Вивчено наукові підходи до розгляду сутності понять загрози і небезпеки митним інтересам. Митні загрози

розглянуто як комплексне утворення, що охоплює джерела та носіїв загроз. Визначено види митних загроз та найбільш суттєві з них на сучасному етапі розвитку України. Зазначено, що митні загрози й небезпеки корелюють з ризиками. Підтримано наукову позицію щодо позначення їх як митних ризиків та запропоновано відповідне авторське визначення.

Визначено, що адміністративно-правове регулювання у сфері митної безпеки – це цілеспрямований управлінський вплив з метою забезпечення митних інтересів особи, суспільства й держави. Метою такого впливу є впорядкування, охорона та ефективний розвиток суспільних відносин, які виникають у процесі організації та здійснення митної справи. Цей вплив опосередковується через спеціальним чином організовану діяльність уповноважених органів за допомогою адміністративно-правових засобів шляхом встановлення юридичних прав та обов'язків учасників цих відносин. Особливості адміністративно-правового регулювання у митній сфері зумовлені його соціальною значущістю й віддзеркалюються в його соціальній спрямованості. Оскільки митні інтереси формуються у різних сферах суспільного життя й у процесі організації та здійснення митної справи створюються умови для реалізації норм різних галузей права, кожний захід адміністративно-правового регулювання у цій сфері є комплексним, формується як результат дії юридичних норм, спрямованих на реалізацію державної митної політики.

Митна безпека як об'єкт адміністративно-правового регулювання – система суспільних відносин, що складаються у сфері публічного управління у зв'язку з необхідністю захисту митних інтересів. Змістом цих відносин є забезпечення митної безпеки – здійснення уповноваженими органами сукупності узгоджених заходів, спрямованих на усунення митних загроз, запобігання реалізації небезпек та нівелювання митних ризиків незалежно від їх виду чи характеру.

У підрозділі 1.2 *«Система суб'єктів забезпечення митної безпеки та місце серед них Державної митної служби України»* констатовано, що митна безпека забезпечується уповноваженими суб'єктами, уточнено сутність поняття «суб'єкт», «уповноважений суб'єкт», «суб'єкт забезпечення митної безпеки», «суб'єкти митних правовідносин».

Розглянуто сутність поняття «система» та визначено її ознаки: єдність, цілісність, цілеспрямованість, структурованість, ієрархічність побудови, наявність зв'язків координації та субординації. Доведено значення мети як системотвірного складника системи суб'єктів забезпечення митної безпеки. Зазначено, що ієрархічність суб'єктів забезпечення митної безпеки визначається безпосередньо рівнем конкретного державного органу у системі органів державної влади.

Суб'єкти забезпечення митної безпеки систематизовано у групи за різними критеріями. Залежно від рівня у системі органів державної влади виокремлено чотири основні групи суб'єктів забезпечення митної безпеки.

До першої групи віднесено вищі органи державної влади, які беруть участь у розробленні державної митної політики, у тому числі в частині забезпечення митної безпеки і, для яких це один із напрямків їх діяльності (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Рада національної безпеки і оборони України). Акцентовано увагу на особливій ролі парламенту, який створює правове підґрунтя організаційно-впорядковуючого впливу держави у сфері митної справи, а отже, і забезпечення митної безпеки. Другу групу становлять центральні органи державної влади, у тому числі центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом, які беруть участь як у розробці, так і в реалізації державної митної політики, у тому числі в частині забезпечення митної безпеки (Міністерство фінансів України, Державна митна служба). Зазначено, що в умовах реформування місце і роль Державної митної служби не є однозначними, періодично змінюються. Це зумовлене тим, що наша держава не визначилася з оптимальною моделлю системи митних органів та їх призначенням загалом. З метою усунення дублювання повноважень окремих центральних органів виконавчої влади і Державної митної служби запропоновано вилучити з переліку повноважень центральних органів виконавчої влади ті, які стосуються «реалізації державної політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства» і зосередити їх безпосередньо у межах діяльності Державної митної служби.

До третьої групи віднесено територіальні митні органи (митниці й митні пости), які беруть участь у реалізації державної митної політики, у тому числі щодо забезпечення митної безпеки, що є для них основним напрямом діяльності, і на яких покладене безпосереднє здійснення митної справи.

До четвертої групи належать спеціалізовані заклади освіти та науково-дослідні установи митних органів, покликані сприяти науковому обґрунтуванню безпекової складової державної митної політики і підготовці фахівців, готових і здатних до здійснення діяльності із захисту митних інтересів України.

У зв'язку з широким переліком суб'єктів забезпечення митної безпеки, які відрізняються між собою за місцем і роллю у цій системі, сформульовано узагальнене визначення поняття «суб'єкт забезпечення митної безпеки». Поняття «система суб'єктів забезпечення митної безпеки» запропоновано розглядати у широкому та вузькому значенні.

У підрозділі 1.3 «Правові засади, принципи та напрями забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції» правові засади забезпечення митної безпеки розглянуто як частину законодавства України з питань митної справи. Підхід до митної безпеки та її забезпечення як до самостійного об'єкта регулювання дозволив розглядати відповідні правові засади як сукупність взаємопов'язаних нормативно-правових приписів, спрямованих на регулювання суспільних відносин, що складаються у сфері публічного управління у зв'язку з необхідністю захисту митних інтересів як життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави у процесі здійснення митної справи.

Система законодавства про забезпечення митної безпеки охоплює Конституцію України, Митний кодекс України та інші закони, а також підзаконні нормативно-правові акти, які безпосередньо або опосередковано врегульовують відносини із забезпечення митної безпеки, а також міжнародні та європейські акти, згоду на обов'язковість яких надала Верховна Рада України або які уведені в дію Указами Президента України. Загалом ця система розвивається на основі та з урахуванням міжнародних норм і стандартів ЄС у митній справі. Водночас вона не позбавлена певних недоліків, серед яких: розгалуженість норм, які врегульовують відповідні відносини, в різних актах як за об'єктом регулювання, так і за юридичною силою; значна кількість підзаконних нормативно-правових актів; неімplementованість повною мірою у національне законодавство міжнародних та європейських норм, стандартів митної справи. Умовами удосконалення законодавства про забезпечення митної безпеки є: розробка чіткої та обґрунтованої стратегії митної безпеки та її забезпечення; подальше узгодження нормативно-правової бази з питань податкової та митної справи і захисту національних інтересів у цих сферах; розробка стратегії підтримки вітчизняних суб'єктів ЗЕД для стимулювання їх виходу на нові ринки, активізації зовнішньоекономічних відносин; подальша імplementація міжнародних норм і стандартів ЄС у митній справі в законодавство України з питань митної справи. Акцентовано на найбільш суттєвому недоліку, яким є відсутність чіткої стратегії не тільки митної безпеки та її забезпечення, але й стратегії економічної або зовнішньоекономічної безпеки держави.

Визначено принципи забезпечення митної безпеки як підґрунтя оновлення відповідного законодавства. Акцентовано, що в умовах європейської інтеграції України важливим є принцип урахування міжнародних та європейських норм, стандартів, досвіду регулювання в митній сфері.

Розділ 2 «Механізм забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції» складається з трьох підрозділів, у межах яких розкрито адміністративно-правовий статус, адміністративні процедури, форми та методи забезпечення митної безпеки органами Державної митної служби України в умовах євроінтеграції

Підрозділ 2.1 «Адміністративно-правовий статус Державної митної служби України в умовах реформування» присвячено аналізу законодавства України та теоретичних положень науки щодо визначення адміністративно-правового статусу Державної митної служби України як центрального органу виконавчої влади.

Розкрито сутність правового статусу юридичної особи в адміністративно-правових відносинах. Виділено елементи адміністративно-правового статусу юридичної особи. Наведено авторське бачення адміністративно-правового статусу Державної митної служби України. Через призму реформ прослідковано та висвітлено адміністративно-правові зміни служби як центрального органу державного управління у галузі митної справи. Піддано правовому аналізу утворення Державної митної служби України шляхом реорганізації Державної

фіскальної служби та її поділу на Державну податкову службу України та Державну митну службу України. Акцентовано увагу на недотриманні конституційного перерозподілу повноважень новоутвореного центрального органу у сфері митної діяльності. Запропоновано внести зміни до Податкового кодексу України, виклавши авторське бачення редакції ст. 41.1: «Контролюючими органами є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів України, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил (далі – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику), його територіальні органи».

Наголошено, що зміни, наслідком яких є адміністративні реформи, сприятимуть інституційному реформуванню Державної митної служби України, що відповідатиме сучасним міжнародним стандартам та усуне недоліки у системі адміністрування митних процедур та митного оформлення, а також забезпечить впровадження в роботу найкращих світових практик як у вигляді запровадження нових процедур, так і через модернізацію наявних.

У підрозділі 2.2 «*Форми та методи забезпечення митної безпеки органами Державної митної служби України в умовах євроінтеграції*» розкрито поняття та сутність форм і методів забезпечення митної безпеки органами Державної митної служби України.

Виділено та здійснено аналіз форм і методів забезпечення митної безпеки митними органами. Запропоновано авторську дефініцію «форми адміністративно-правового забезпечення митної безпеки». Визначено перелік форм забезпечення митної безпеки: 1) видання правових актів (загальних, спеціальних та індивідуальних); 2) надання дозволів у межах повноважень; 3) укладання міжнародних міжвідомчих договорів з митними органами іноземних держав; 4) проведення у межах повноважень переговорів та консультацій щодо підготовки міжнародних договорів з питань державної митної справи та митної безпеки; 5) матеріально-технічні операції.

Охарактеризовано методи забезпечення митної безпеки. Наголошено, що беручи до уваги специфіку виконання завдань митними органами, спрямованих на врегулювання зовнішньоекономічних відносин, забезпечення митної безпеки, що досягається шляхом вставлення порядку та умов переміщення через митний кордон товарів і транспортних засобів, митного контролю, стягування митних платежів, митного оформлення тощо, в адміністративно-правовому регулюванні митних відносин домінує імперативний метод, який виявляється у встановленні різних обов'язкових приписів, заборон і обмежень. Також може застосовуватися й диспозитивний метод у вигляді встановлення правомочностей тих чи інших учасників митних правовідносин.

У підрозділі 2.3 «*Адміністративні процедури в діяльності Державної митної служби України щодо забезпечення митної безпеки*» розкриваються

особливості проведення адміністративних процедур Державною митною службою України з метою забезпечення митної безпеки.

Розкрито сутність поняття «процедура», «адміністративна процедура», наведено зміст поняття «митна процедура» та визначено її місце у забезпеченні митної безпеки. На підставі типології тлумачення змісту «адміністративні процедури» зроблено висновок, що у цілому здійснення адміністративної процедури притаманне органам публічної влади й являє собою певний порядок дій уповноважених на те посадових осіб, спрямований на забезпечення вирішення індивідуальних адміністративних справ та прийняття владних управлінських рішень, що породжує у митній справі здійснення митних процедур Державною митною службою України з метою переміщення товарів через митний кордон України у порядку, визначеному законом. Виділено ознаки митних процедур.

У результаті аналізу Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур (Кіотська конвенція) від 18.05.1973 визначено шляхи вдосконалення проведення адміністративних процедур митними службами з урахуванням впровадження міжнародних стандартів такої діяльності у національне законодавство. Виділено труднощі, з якими стикаються суб'єкти підприємницької діяльності під час проходження митних процедур. Запропоновано шляхи покращення механізму «єдине вікно».

Наголошено, що непрозорість та необ'єктивна процедура визначення митної вартості товарів, що переміщуються (пересилаються) громадянами через митний кордон України для цілей нарахування митних платежів, є однією з причин, яка продовжує гальмувати розвиток митної справи в Україні та породжує незаконні дії серед працівників митної служби, що зумовлює необхідність: 1) розробки і виконання чіткої та прозорої процедури з оцінки митної вартості товарів; 2) формулювання чіткої процедури визначення коду УКТ ЗЕД товарів; 3) активізації заходів, спрямованих на забезпечення обміну інформацією про митну вартість товарів при здійсненні експортно-імпорتنих операцій між митними органами України та уповноваженими органами країн-експортерів.

Розділ 3 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Поняття та особливості взаємодії Державної митної служби України з іншими державними органами та міжнародними організаціями в питаннях забезпечення митної безпеки»* наголошено на важливості взаємодії митної служби з іншими державними установами та міжнародними організаціями, що має наслідком економічне зростання, покращення рівня життя населення, задоволеність діяльністю державних органів, нові інвестиції, покращення якості товарів на внутрішньому ринку за рахунок конкуренції, зниження їх вартості. Звернено увагу на нормативне визначення кола суб'єктів, з якими взаємодіє Оперативна митниця, діяльність якої спрямовано на посилення захисту економічних інтересів України,

удосконалення механізму митного контролю, митного оформлення товарів та інших предметів, що переміщуються через митний кордон України, боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил. Відзначається, що суттєвим недоліком проаналізованих нормативно-правових актів, якими встановлено перелік суб'єктів такої взаємодії, є відсутність в них Державної прикордонної служби України. На думку автора, це питання має бути врегульовано шляхом внесення змін до Наказу Державної митної служби України «Про затвердження Порядку здійснення контрольних заходів Оперативною митницею» від 26.05.2003 № 354 шляхом визначення Державної прикордонної служби України органом, з яким Оперативна митниця взаємодіє при виконанні своїх функцій і завдань. Необхідність таких змін зазначеного нормативно-правового акту обумовлюється тим, що діяльність митної та прикордонної служб пов'язана між собою і передбачає забезпечення економічної безпеки, захист державного кордону, недопущення потрапляння на митну територію України товарів та речовин з порушенням встановлених митних правил.

З'ясовано, що діяльність митних органів України шляхом взаємодії з іншими державними органами та міжнародними організаціями із забезпечення митної безпеки являє собою сукупність певних механізмів, спрямованих на реалізацію та захист інтересів учасників зовнішньоекономічної діяльності та держави. Сформовано авторське визначення поняття взаємодії Державної митної служби України з іншими державними органами та міжнародними організаціями в питаннях забезпечення митної безпеки.

У підрозділі 3.2 «Напрями вдосконалення діяльності державних органів щодо забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції» визначено, що Державна митна служба України, як складовий елемент державного апарату, наділена вагомим арсеналом форм та методів регулюючого впливу на питання забезпечення захисту як національних інтересів, так і економічної безпеки, проте у зв'язку з триваючим процесом її реформування є нагальна потреба у вдосконаленні нормативних актів, що регулюють митні правовідносини і безпосередньо діяльність митних органів.

Окреслено завдання, які стоять перед новоутвореною Державною митною службою України щодо забезпечення митної безпеки та реалізації механізму захисту митних інтересів України, громадян та учасників зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням і використанням досвіду провідних країн Європейського Союзу. Враховуючи важливість та значення в питаннях забезпечення митної безпеки системи аналізу та управління митними ризиками, визначено, що вона має бути адаптована до сучасних умов ведення зовнішньоекономічної діяльності, інтегрована з базами інших держав-учасниць євроспільноти. У зв'язку з чим запропоновано (за досвідом Франції) розширення переліку об'єктів аналізу митних ризиків, визначеного ч. 2 ст. 362 «Аналіз ризику та його об'єкти» Митного кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI, включивши до нього інформацію про зовнішньоекономічну операцію. Запровадження такого об'єкту аналізу надасть змогу митній службі перевіряти оперативну інформацію стосовно такої операції, оперативних даних

від інших державних органів та митних адміністрацій інших держав, що виступає додатковою формою реалізації взаємодії митної служби з національними державними органами та міжнародними партнерами. Наголошується на необхідності внесення змін до чинного законодавства щодо порядку формування та ведення реєстру ризиків, регламентації на законодавчому рівні процедури утворення Експертної комісії із застосування системи управління ризиками та запровадження Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації.

У підрозділі 3.3 «Досвід країн Європейського Союзу у сфері забезпечення митної безпеки та можливості його використання в Україні» охарактеризовано досвід країн Європейського Союзу на прикладі Німеччини, Франції та Польщі щодо запровадження моделей побудови та управління діяльністю митних органів, здійснення ними процедур управління ризиками. На основі проведеного дослідження, враховуючи досвід Німеччини, запропоновано створити у структурі Державної митної служби України митну поліцію, з наданням відповідного статусу правоохоронного органу і повноважень щодо розслідування та протидії злочинам у митній сфері, координації діяльності оперативно-розшукових митних управлінь, проведення фінансового моніторингу тощо. На підставі аналізу досвіду Франції та Польщі звертається увага на необхідність регламентації в нормах кримінального процесуального законодавства України митної служби в переліку органів, уповноважених на здійснення оперативно-розшукової діяльності. Надання митним органам України такого статусу сприятиме протидії митним правопорушенням на початкових етапах та мінімізації завданих державі збитків.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні адміністративно-правових засад забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції. У результаті проведеного дослідження сформульовано висновки, які повністю розкривають визначену мету та окреслені завдання. Основі з них такі:

1. Державна митна політика тісно пов'язана з митними інтересами, отже, її сутність полягає у тому, щоб відобразити сукупні або типові у суспільстві митні інтереси і забезпечити їх захист за допомогою визначених у законодавстві засоби, у тому числі із застосуванням державного примусу, а також врахувати наслідки для соціально-економічної сфери від застосування тих чи інших засобів. Пріоритетом державної митної політики має стати захист митних інтересів, а метою – забезпечення митної безпеки, що має знайти своє закріплення у законодавстві. У зв'язку із специфікою державної митної політики, як складової економічної політики, її можна розглядати як спосіб реалізації економічних функцій держави шляхом здійснення специфічних заходів державного впливу на сферу економіки держави у процесі організації та здійснення митної справи.

Зазначено, що митна безпека – стан захищеності митних інтересів від митних загроз і небезпек, а також мінімізації митних ризиків у процесі організації та здійснення митної справи у межах реалізації державної митної політики.

2. Суб'єкти забезпечення митної безпеки систематизовано за такими критеріями, залежно від: а) участі у формуванні державної митної політики; б) першочерговості напряму діяльності під час розроблення та реалізації митної політики; в) рівня у системі органів державної влади.

Запропоновано три підходи до розуміння поняття «система суб'єктів забезпечення митної безпеки»:

– у найбільш широкому розумінні – як сукупність усіх державних органів різних рівнів та посадових осіб, у тому числі освітніх і наукових установ та структур громадянського суспільства;

– у широкому розумінні – як сукупність усіх державних органів різних рівнів та посадових осіб, які беруть участь у розробці й реалізації державної митної політики, у тому числі в частині забезпечення митної безпеки;

– у вузькому розумінні – як сукупність органів державної влади, які втілюють державну митну політику, у тому числі в частині забезпечення митної безпеки у процесі здійснення митної справи.

3. Визначено правові засади забезпечення митної безпеки та наведено їх класифікацію. Доведено, що підґрунтям оновлення законодавства є сучасні принципи здійснення митної справи, у тому числі й забезпечення митної безпеки, до яких віднесено: 1) верховенство права; 2) законності; 3) справедливості; 4) поваги до основоположних прав та свобод людини; 4) гуманізму; 5) рівності; 6) недискримінації; 7) найбільшого сприяння; 8) добросовістості; 9) демократизму та правової визначеності; 10) пропорційності; 11) свободи підприємницької, зовнішньоекономічної діяльності; 12) підтримання соціального діалогу і партнерства; 13) оскарження рішень посадових осіб митних органів у судовому порядку; 14) відповідальності; 15) єдності митної території; 16) оптимізації функціоналу митних органів щодо забезпечення митної безпеки, недопущення їх «фіскалізації»; 17) урахування міжнародних та європейських норм, стандартів, досвіду регулювання у певній сфері; 18) міжнародної співпраці.

4. Сформульовано поняття адміністративно-правового статусу Державної митної служби як сукупності прав та обов'язків, наданих центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, завданням якого є забезпечення митної безпеки та захист митних інтересів держави, здійснення боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, порушення митних правил та протидії контрабанді.

Визначено елементи структури адміністративно-правового статусу Державної митної служби України, до яких віднесено: 1) наявність правосуб'єктності (адміністративної правоздатності та дієздатності); 2) наявність деліктоздатності (несення відповідальності за дії або бездіяльність в межах власної чи делегованої компетенції); 3) виконання в межах власної чи

делегованої компетенції публічних, виконавчо-розпорядчих, контрольних функцій; 4) можливість бути учасниками адміністративних правовідносин у сфері публічної влади.

5. Під формою адміністративно-правового забезпечення митної безпеки слід розуміти зовнішній прояв управлінської діяльності органів митної служби, що здійснюється з метою забезпечення захисту державних митних інтересів. До їх переліку слід віднести: 1) видання правових актів (загальних, спеціальних та індивідуальних); 2) надання дозволів у межах повноважень; 3) укладання міжнародних міжвідомчих договорів з митними органами іноземних держав; 4) проведення у межах повноважень переговорів та консультацій щодо підготовки міжнародних договорів з питань державної митної справи та митної безпеки; 5) матеріально-технічні операції.

У свою чергу, під методами забезпечення митної безпеки органами митної служби слід розуміти способи владно-організуючого впливу органів митної служби у межах їх повноважень на суб'єктів митних відносин з метою здійснення захисту митних інтересів України. Зазначено, що в адміністративно-правовому регулюванні митних відносин домінує імперативний метод, який виявляється у встановленні різних обов'язкових приписів, заборон і обмежень. Також може застосовуватися й диспозитивний метод, який знаходить своє застосування у вигляді встановлення правомочностей тих чи інших учасників митних правовідносин.

6. Виділено ознаки митних процедур, які дозволяють їх відокремити від інших адміністративних процедур: 1) здійснюються уповноваженими на те органами влади – митними органами в особі Державної митної служби України, яка є центральним органом виконавчої влади у сфері митної справи; 2) являють собою певний порядок дій, який виражається у дотриманні митних формальностей, здійсненні митного контролю; 3) спрямовані на забезпечення вирішення індивідуальних адміністративних справ та прийняття владних управлінських рішень; 4) мета їх зумовлена переміщенням товарів через митний кордон України з додержанням вимог митного законодавства.

Запропоновано вдосконалення адміністративних процедур у діяльності Державної митної служби України шляхом: 1) розробки і виконання чіткої та прозорої процедури з оцінки митної вартості товарів; 2) формулювання чіткої процедури визначення коду УКТ ЗЕД товарів; 3) активізації заходів, спрямованих на забезпечення обміну інформацією про митну вартість товарів під час здійснення експортно-імпорتنих операцій між митними органами України та уповноваженими органами країн-експортерів.

7. Запропоновано авторське бачення поняття «взаємодії Державної митної служби України з іншими державними органами та міжнародними організаціями з питань забезпечення митної безпеки» як врегульованої нормами національного законодавства та міжнародних договорів розгалуженої, координованої та активної взаємної діяльності митних органів з іншими державними інституціями та міжнародними організаціями у встановлених

правових формах з метою захисту митних інтересів і забезпечення митної безпеки України, розвитку економіки та її інтеграції до світової економіки.

8. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення напрямів діяльності державних органів у сфері забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції шляхом: 1) обґрунтування розширення кола об'єктів аналізу ризику шляхом внесення змін до ч. 2 ст. 362 «Аналіз ризику та його об'єкти» Митного кодексу України від 13.03.2012 р. № 4495-VI, доповнивши її окремим пунктом: «4) Інформація про зовнішньоекономічну операцію»; 2) упорядкування діяльності митних органів з приводу застосування системи управління ризиків шляхом розробки та прийняття проекту «Порядку здійснення аналізу та оцінки ризиків, розроблення і реалізації заходів з управління ризиками для визначення форм та обсягів митного контролю»; 3) впровадження заходів, спрямованих на підготовку, розроблення та затвердження реєстру ризиків на рівні нормативно-правового акту з одночасною розробкою та затвердженням «Положення про Експертну комісію із застосування системи управління ризиками»; 4) удосконалення діяльності митних органів щодо організації та здійснення митного контролю, а також оформлення товарів шляхом розробки і затвердження нового «Порядку виконання митних формальностей при здійсненні митного оформлення товарів із застосуванням митної декларації на бланку єдиного адміністративного документа».

9. Узагальнено досвід країн Європейського Союзу щодо забезпечення митної безпеки та визначення можливостей його використання під час формування системи митних органів та регулювання митних відносин в Україні шляхом: 1) створення у структурі Державної митної служби України митної поліції – структура, адміністративно-правовий статус, форми і методи діяльності якої мають бути врегульовані нормами спеціалізованого нормативно-правового акта на рівні Закону України «Про митну поліцію» (за прикладом Німеччини); 2) обґрунтування необхідності внесення змін до п. 1 ч. 1 ст. 38 «Орган досудового розслідування» Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012 № 4651-VI в частині розширення переліку органів досудового розслідування (за прикладом Франції). Такі зміни в законодавстві спрямовано на забезпечення належної організації діяльності запровадженої митної поліції України у складі Державної митної служби України для надання їй необхідних повноважень щодо проведення заходів досудового розслідування правопорушень у сфері митних правовідносин, оскільки на сьогодні митна служба на законодавчому рівні не наділена такими повноваженнями, що ускладнює процедуру забезпечення митної безпеки; 3) обґрунтування необхідності внесення змін до ст. 5 «Підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність» Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 № 2135-XII, додавши митні органи до переліку оперативних підрозділів (за прикладом Польщі). Такі зміни викликані неузгодженістю норм національного законодавства у сфері провадження такої діяльності, оскільки згідно з Положенням про Державну митну службу України, вона наділена правом організовувати та здійснювати провадження у справах про порушення

митних правил, передбачено обов'язок організовувати та провадити відповідно до закону оперативно-розшукову діяльність та здійснювати контроль за її провадженням оперативними підрозділами Державної митної служби України, які ведуть боротьбу з контрабандою. Запровадження запропонованих змін є запорукою вдосконалення процедури забезпечення митної безпеки.

**СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ
в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:**

1. Сімчук В.П. Основні напрями реформування податкової системи України. *Наукові записки*. Серія: Право. 2017. Вип. 2. Спецвипуск. С. 149–152.
2. Simchuk V.P. Customs security: concepts and place in Ukraine's national security system. *European Reforms Bulletin*. 2019. No 2. P. 46–49.
3. Сімчук В.П. Взаємодія Державної митної служби України з іншими державними органами в питаннях забезпечення митної безпеки. *Європейські перспективи*. Науково-практичний журнал. 2019. № 4. 225–229.
4. Сімчук В.П. Взаємодія Державної митної служби України з міжнародними організаціями в питаннях забезпечення митної безпеки. *Наукові записки*. Серія: Право. 2019. Спец. вип. 6. С. 146–150.
5. Сімчук В.П. Загальна характеристика адміністративно-правового статусу працівника митної служби. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. №1(21). С. 123–127.
6. Сімчук В.П. Адміністративно-правовий статус державної митної служби України в умовах реформування. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 74. С. 87–92.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Сімчук В.П. Сучасний стан податкової політики України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: матеріали Всеукр. науково-практичної конф. (Кропивницький, 15 листоп. 2017 р.). Кропивницький: ПОЛІМЕД-Сервіс, 2017. С. 177–178.
8. Сімчук В.П. Митна безпека у системі національної безпеки України. *Сучасні проблеми розвитку державності та напрями їх вирішення через призму правотворчої діяльності*: матеріали Міжнар. науково-практичної конф. (Харків, 18–19 трав. 2018 р.). Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2018. С. 49–53.
9. Сімчук В.П. Окремі складові вдосконалення діяльності державних органів щодо забезпечення митної безпеки. *Актуальні проблеми національного законодавства*: матеріали Всеукр. науково-практичної конф. (Кропивницький, 8 листоп. 2018 р.). Кропивницький: ПОЛІМЕДСервіс, 2018. С. 127–130.
10. Сімчук В.П. Суб'єкти забезпечення митної безпеки. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права*: матеріали Міжнар. науково-практичної конф. (Кременчук, 7–8 груд. 2019 р.). Кременчук, 2019. С. 84–87.

АНОТАЦІЯ

Сімчук В.П. Адміністративно-правові засади забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2020.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню адміністративно-правових засад забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції. За результатами проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, запропонованих особисто здобувачем.

Визначено сутність митної безпеки як складової державної митної політики та об'єкта адміністративно-правового регулювання. Охарактеризовано поняття, класифікацію та рівні системи суб'єктів забезпечення митної безпеки з визначенням у ній місця і ролі Державної митної служби України. Визначено правові засади та принципи забезпечення митної безпеки в Україні в умовах євроінтеграції. Сформульовано поняття та визначено елементи структури адміністративно-правового статусу Державної митної служби України. Розкрито поняття та сутність форм і методів забезпечення митної безпеки органами Державної митної служби України. Визначено ознаки та надано пропозиції щодо вдосконалення адміністративних процедур у діяльності Державної митної служби України. Визначено поняття і форми взаємодії Державної митної служби України з іншими державними органами та міжнародними організаціями щодо забезпечення митної безпеки. Сформульовано пропозиції вдосконалення напрямів діяльності державних органів у сфері забезпечення митної безпеки в умовах євроінтеграції. Узагальнено досвід країн Європейського Союзу щодо забезпечення митної безпеки та визначено можливості його використання в Україні під час формування системи митних органів та регулювання митних відносин.

Ключові слова: національна безпека, економічна безпека, митна безпека, державна митна політика, митні ризики, суб'єкти забезпечення національної безпеки, правовий статус, митна служба, адміністративні процедури, взаємодія.

АННОТАЦИЯ

Симчук В.П. Административно-правовые основы обеспечения таможенной безопасности в условиях евроинтеграции. – *Квалификационный научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 «Административное право и процесс; финансовое право, информационное право». – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2020.

Определено место и раскрыта сущность таможенной безопасности как составляющей государственной таможенной политики и объекта

административно-правового регулирования. Охарактеризованы понятия, классификация и уровни системы субъектов обеспечения таможенной безопасности с определением в ней места и роли Государственной таможенной службы Украины. Определены правовые основы и принципы обеспечения таможенной безопасности в Украине в условиях евроинтеграции. Сформулировано понятие и определены элементы структуры административно-правового статуса Государственной таможенной службы Украины. Раскрыто понятие и сущность форм и методов обеспечения таможенной безопасности органами Государственной таможенной службы Украины. Определены признаки и даны предложения по совершенствованию административных процедур в деятельности Государственной таможенной службы Украины. Определено понятие и формы взаимодействия Государственной таможенной службы Украины с другими государственными органами и международными организациями в направлении обеспечения таможенной безопасности. Сформулированы предложения совершенствования направлений деятельности государственных органов в сфере обеспечения таможенной безопасности в условиях евроинтеграции. Обобщен опыт стран Европейского Союза по обеспечению таможенной безопасности и определены возможности его использования в Украине при формировании системы таможенных органов и регулировании таможенных отношений.

Ключевые слова: национальная безопасность, экономическая безопасность, таможенная безопасность, государственная таможенная политика, таможенные риски, субъекты обеспечения национальной безопасности, правовой статус, таможенная служба, административные процедуры, взаимодействие.

SUMMARY

Simchuk V. P. Administrative and legal principles of ensuring customs security in the context of European integration. – *Qualification work on the rights of t.e manuscript*

The thesis for the scientific degree of Candidate in Juridical Science in specialty 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – Scientific Institute of Public and Space Law, Kyiv, 2020.

The thesis is devoted to the complex research of administrative and legal bases of maintenance of customs security in the conditions of European integration. According to the results of the study, a number of conclusions, proposals and recommendations proposed by the applicant personally have been formulated.

The essence of customs security as a component of the state customs policy and the object of administrative and legal regulation has been defined. The concept, classification and levels of the system of subjects of customs security with the definition of the place and role of the State Customs Service of Ukraine has been described. The legal bases and principles of ensuring customs security in Ukraine in the conditions of European integration have been determined. The concept and elements of the structure of the administrative and legal status of the State Customs

Service of Ukraine have been formulated. The concept and essence of forms and methods of ensuring customs security by the bodies of the State Customs Service of Ukraine have been revealed. The features and proposals for improving the administrative procedures in the activities of the State Customs Service of Ukraine have been identified. The concepts and forms of interaction of the State Customs Service of Ukraine with other state bodies and international organizations in the direction of ensuring customs security have been defined. Proposals for improving the activities of state bodies in the field of customs security in the context of European integration have been formulated. The experience of the European Union countries in ensuring customs security has been generalized and the possibilities of its use in Ukraine in the formation of the system of customs authorities and regulation of customs relations have been determined.

Key words: national security, economic security, customs security, state customs policy, customs risks, subjects of national security, legal status, customs service, administrative procedures, interaction.